

**Upplevelse av kurs för blivande mentorer
med autismspektrumtillstånd - en utvärdering
inom projektet Unga Mentorer**

Verksamhet:	Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) Vuxenhabiliteringen (Vux) Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne Unga Funkisar, Skåne
Projektansvarig enhetschef:	Margareta Nilsson, Barn- och ungdomshabiliteringen Ingrid Kongslöv, Vuxenhabiliteringen Kerstin Liljedahl, FoU-enheten
Projektets medarbetare:	Sjukgymnast Helena Rydberg (projektledare) Bou, Helsingborg helena.rydberg@skane.se Psykolog Kent Ahlqvist Bou, Kristianstad Björn Jönsson, Unga Funkisar bjorn_kullagarden@hotmail.com Kurator Eva Jönsson Vuxenhabiliteringen, Kristianstad eva.g.jonsson@skane.se Kurator Thomas Larsson Larsson Bou, Lund thomas.h.larsson@skane.se Psykolog Lis Nylin Haglund Vuxenhabiliteringen, Malmö lis.nylinhaglund@skane.se Utvecklingssamordnare Anette Wennström, Bou anette.wennstromnilsson@skane.se
Ansvarig för projektredovisningen:	PTP-psykolog Paulina Laitinen, Bou, Kristianstad
Handledare vid FoU-enheten:	Forsknings- och utvecklingsledare, fil dr Stine Thorsted FoU-enheten, Region Skåne
Utgivning:	Januari 2013
ISBN:	978-91-7261-248-8
Layout:	Ulla Götesson

FoU-enheten strävar efter att publicera rapporter av hög kvalitet i ett kortfattat format. Syftet är att öka tillgängligheten och användningen av den kunskap som utvecklats inom vår förvaltning. Det finns alltid möjlighet att kontakta oss på FoU-enheten för att få ytterligare information.

Läs mer på vår hemsida www.skane.se/habilitering/fou

Sammanfattning

Syftet med detta arbete är att utvärdera en kurs för blivande mentorer med autismspektrumtillstånd inom projektet Unga Mentorer. Utvärderingen är gjord utifrån deltagarnas perspektiv och undersöker kursens kvalitet och förmåga att stärka deltagarna i mentorskapet, upplevelse av kursens upplägg och arbetssätt samt uppnående av kursmålen. Kursen hölls för fem deltagare vid åtta tillfällen under vintern 2011-2012. Mentorskursen var anpassad efter de kognitiva förutsättningarna hos personer med autismspektrumtillstånd. Kursdeltagarna fyllde i en enkät som utformats för en tidigare mentorskurs. Resultaten av enkäten visar att fyra av de fem deltagarna tyckte att kursen sammantaget var bra eller mycket bra. Kursmålen nåddes i stort enligt deltagarna och upplägget ansågs överlag vara bra, men de flesta ville träffas med tätare intervall. De olika arbetssätten uppskattades i varierande grad, men gruppdiskussionerna var omtyckta av alla. En slutsats inför framtida mentorskurser för denna grupp är att man bör se över arbetssätten.

Innehållsförteckning

Förord	5
Bakgrund	7
Syfte	8
Metod	8
Beskrivning av insatsen	8
Deltagare	9
Materialinsamling	9
Etiska överväganden	9
Analys	9
Resultat	10
Kursdeltagarnas sammantagna uppfattning om mentorskursen	10
Kursdeltagarnas uppfattning om kursens upplägg och olika arbetssätt under kursen	10
Kursdeltagarnas uppfattning om hur väl kursmålen uppfylldes	11
Diskussion	11
Metoddiskussion	11
Resultatdiskussion	12
Slutsatser	13
Implementering	13
Referenser	14

Förord

Habiliterings- och hjälpmedelsförvaltningens vision är att stärka ett gott liv utifrån egna val. Vi ska med professionella insatser göra livet mera möjligt för barn, ungdomar och vuxna med varaktig funktionsnedsättning. I samarbetet mellan forsknings- och utvecklingsenheten och verksamheterna sker en ständigt granskning av rådande metoder och prövning av nya för att kontinuerligt förbättra kvaliteten i olika habiliteringsinsatser.

Forsknings- och utvecklingsenheten har ansvar för att driva och utveckla kunskap utifrån det kunskapsbehov som finns inom förvaltningen, allt i enlighet med uppdraget: utveckla ny kunskap inom habiliterings- och hjälpmedelsområdet, sprida kunskap om funktionsnedsättning, skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande, stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling.

Dessa olika delar i uppdraget kombineras i de forsknings- och utvecklingsarbeten som genomförs och redovisas som FoU-rapporter. De utgår från en frågeställning i praktiken, som relateras till aktuell forskning och erfarenhet och leder vidare till en studie på vetenskaplig grund. En viktig del i arbetena är att visa hur resultaten kan användas och kommuniceras i verksamheten för att på så sätt bidra till kunskapsutvecklingen. Här är stödet från ledningen en grundläggande förutsättning.

För medarbetaren innebär arbetet en utveckling av det kritiska tänkandet. Den praktiska erfarenheten värderas gentemot generell kunskap/forskning och förståelsen för praktiken växer. För kunskapsområdet habilitering, rehabilitering och hjälpmedel innebär varje rapport ett bidrag till evidensbaserad praktik.

”Unga Mentorer” har fått finansiellt stöd från Arvsfonden. Det startade 2009 som ett samarbete mellan Unga Funkisar (f.d. Unga RBU-are), Barn- och ungdomshabiliteringen och Vuxenhabiliteringen inom Habilitering & Hjälpmedel i Region Skåne. Idag deltar även Syn-, hörsel- och dövverksamheten i projektet. Projektledare är sjukgymnast Helena Rydberg och en av de drivande krafterna i projektet är Björn Jönsson från Unga Funkisar. I projektet utbildas yngre vuxna med funktionsnedsättning till mentorer för tonåringar med liknande funktionsnedsättning. Tanken är att den unge vuxne härigenom får möjlighet att utvecklas genom mentorsrollen, i samspel med tonåringen/adepten. Den vuxne blir en förebild i den delade erfarenheten. Adepten träffar någon som kommit en bit längre i livet och blir stärkt i vuxenblivandet. Mentorsutbildningar anordnas för personer med olika funktionsnedsättningar som också erbjuds handledning av kuratorer eller psykologer inom Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) och Vuxenhabiliteringen (Vux). Det sker ett pågående arbete med att ge stöd för att stärka relationen mellan mentor och adept. Projektgruppen för ”Unga mentorer” har t.ex. haft ett erfarenhetsutbyte med Lene Lebech och Jens Spanfelt i Muskelsvindfonden för att diskutera erfarenheter från ”Unga Mentorer” och ett liknande projekt i Danmark, M-power-projektet.

Efterhand publiceras rapporter om projektet. Tidigare publikationer i projektet är [FoU-rapport 10/2012 Unga Mentorerna - ett utmärkt stöd. Avrapportering 2011](#) och FoU-rapport [5/2011 Unga Mentorerna – en utvärdering av mentorskursen](#). Projektet har presenterats på Barn- och ungdomshabiliteringarnas kvalitetsdagar i Umeå maj 2012 och på Vuxenhabiliteringens nationella konferens i Göteborg i september 2011. På Ungdomsstyrelsens rikskonferens i november 2012 fick projektet ett särskilt positivt bemötande och beröm för att ”tala klarspråk” och utifrån ungdomarnas behov. ”Unga Mentorerna” har även i Ungdomsstyrelsens skrift (Fokus 12. 2012: 3) *Levnadsvillkor för ungdomar med funktionsnedsättning* beskrivits som ett exempel på en hälsofrämjande insats som kan öka delaktigheten och minska utsattheten hos ungdomar med funktionsnedsättning.

I det föreliggande arbete har en kurs för mentorer med autismspektrumtillstånd utvärderats. Utvärderingen har genomförts av PTP-psykolog Paulina Laitinen vid Bou i Kristianstad. Forsknings- och utvecklingsledare vid FoU-enheten fil dr Stine Thorsted har varit handledare. Arbetet har genomförts med stöd från enhetschef Charlotte Olofsson och PTP-handledare Iréne Wanstadius på Bou Kristianstad samt verksamhetscheferna Ingrid Kongslöv (Vux) och Margareta Nilsson (Bou). Vi riktar ett tack till de ungdomar som deltagit i kursen för att de har delat med sig av sina upplevelser av kursen.

Malmö i januari 2013

Kerstin Liljedahl
Leg psykolog, fil dr
Forsknings- och utvecklingschef

Bakgrund

Sedan år 2010 finns inom Habilitering & Hjälpmedel i Region Skåne projektet Unga Mentorer (Region Skåne, 2012), som drivs av brukarföreningen Unga Funkisar samt Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) och Vuxenhabiliteringen (Vux). Projektet har finansiellt bidrag från Arvsfonden och delar av mentorsverksamheten sker inom, och finansieras av, Bou och Vux. I projektet utbildas blivande mentorer i ålderarna 18-35 år. Mentorer söks främst via brukarorganisationer och Vux och adepter via Bou. Personal från dessa två verksamheter har utbildat mentorer inom gruppen barn och ungdomar med rörelsehinder och nu senast inom gruppen barn och ungdomar med autismspektrumtillstånd (AST)¹. Planen är att utöka projektet, så att alla barn och ungdomar mellan 10 och 19 år som har kontakt med Barn- och ungdomshabiliteringen ska kunna få en mentor och då bli adepter (FoU-rapport 10/2012).

Syftena för projektet Unga Mentorer är dels att mentorerna ska få möjlighet att utvecklas genom mentorsrollen, dels att yngre personer ska få träffa en vuxen med liknande funktionsnedsättning. Tanken är att mentorn kan ge stöd till och vara en förebild för adepten utifrån sina egna erfarenheter av en livssituation som till dels liknar adeptens (FoU-rapport 10/2012). Mentorsbegreppet som tillämpas här kan liknas vid begreppet ”samhällsmentor”, det vill säga någon som är rådgivare och vägledare åt personer i flera delar av deras liv (Parsloe & Wray, 2000). Synen på mentorskap som ett brett stöd från en erfaren till en mindre erfaren person återfinns i den grekiska mytologin där mentorskapet bland annat innebär överföring av praktisk kunskap, att ge råd, att hjälpa adepten hitta nya vägar, att uppmuntra och att ge mod (Awaya, McEwan, Heyler, Linsky, Lum & Wakukawa, 2003).

I projektet Unga Mentorer ingår att personal med gedigen kunskap om målgrupperna inom Vuxenhabiliteringen och Barn- och ungdomshabiliteringen ger utbildning och stöd till de blivande mentorerna genom en mentorskurs och efterföljande handledning. En mentorskurs hölls för blivande mentorer inom gruppen personer med AST under vintern 2011-2012. Att vara mentor för en ung människa innebär ett stort ansvar. I projektet har man valt att förbereda mentorn på detta ansvar genom att på mentorskurserna ta upp ämnen som etik och moral, sekretess och förtroende. Den aktuella utvärderingen görs för att undersöka hur kursen sammantaget upplevdes och hur relevant den bedömdes vara samt för att utvärdera kursmålen.

Eftersom personer med AST har en annorlunda kognition och delvis processar information på ett annat sätt än personer utan funktionsnedsättningen har anpassningar gjorts för att möta deras specifika svårigheter. Utvärderingen inriktade sig på att fånga hur de blivande mentorerna upplevde kursens innehåll.

---

¹ Enligt DSM-V (American Psychiatric Association, 2012)

Syfte

Syftet med utvärderingen är att undersöka mentorskursens kvalitet utifrån kursdeltagarnas perspektiv.

Frågeställningar:

- 1) Hur upplevde deltagarna kursen sammantaget och hur upplevde de dess möjlighet att stärka dem i deras kommande mentorskap?
- 2) Hur upplevde deltagarna kursens upplägg och olika arbetssätt under kursen?
- 3) Hur väl uppfylldes kursmålen enligt deltagarna?

Metod

Beskrivning av insatsen

Mentorskursen för blivande mentorer med AST hölls av två psykologer från Vuxen- respektive Barn- och ungdomshabiliteringen som båda har lång erfarenhet av arbete med barn och vuxna med autismspektrumtillstånd. Det var första gången kursledarna höll en mentorskurs. Kursen pågick mellan november 2011 och februari 2012. Den var uppdelad på åtta tillfällen om vardera 2 timmar och 30 minuter. Man träffades varannan vecka, med ett längre juluppehåll. Under mentorskursen förbereddes de blivande mentorerna för att delta i grupphandledning som också ges av ledarna för mentorskursen.

Kursen bygger på modifierat material hämtat från Uppsala (manualen Mentorskola, Habiliteringen Uppsala) och RBU (Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar).

I forskning om hur information förmedlas till barn med autismspektrumtillstånd vid psykoterapeutisk behandling ges följande rekommendationer: tydlig struktur (Reaven, Blakeley-Smith, Nichols, Dasari, Flanigan & Hepburn, 2009), användning av visuellt stöd (Sze & Wood, 2007; 2008; Reaven m.fl., 2009; Wood, Dra-hota, Sze, Har, Chiu, & Langer, 2009), användning av listor (Chalfant, Rapee & Carroll, 2007; Reaven m.fl., 2009; Reaven & Hepburn, 2003) samt praktiska aktiviteter och övningar (Reaven m.fl., 2009, Wood m.fl., 2009). Kursledarna på den aktuella mentorskursen gjorde anpassningar i den struktur och de arbetssätt som återfinns i ovanstående studier. De skrev upp dagens ämnen på whiteboard och slog tillsammans med kursdeltagarna upp ord och begrepp i uppslagsverk. För att öva praktiska situationer med framtida adepter använde man rollspel. Kursledarna antecknade vad som sades under kurstillfällena och lade upp sammanfattningar på ett nätforum som konstruerades av en av deltagarna².

Syftet med kursen var: ”Att hjälpa dig som är ung vuxen med AST att stödja en yngre person med samma diagnos”.

---

² Forumet finns under webbadresser ungamentorer.se och är en samlingspunkt för såväl initierade deltagare i projektet som för andra intresserade. Sammanfattningarna från kursen ligger i forumets privata del, som endast nås av mentorer och adepter.

Kursmålen var:

- 1) Att få veta mer om vad det innebär att vara mentor.
Delmål: Att få kunskap om aspekterna mentorsrollen, förtroende och sekretess, relationer, kommunikation, självkännetdom samt etik och moral i mentorskap.
- 2) Att tillsammans med andra unga vuxna med liknande diagnos få diskutera och reflektera över vilka erfarenheter som kan vara till hjälp i mentorsrollen.
- 3) Att få stöd i att prata med en yngre person och hitta sätt att förmedla erfarenheter till honom/henne.

Deltagare

Deltagarna i mentorskursen hade blivit intresserade av projektet Unga Mentorers genom information på Region Skånes hemsida (Region Skåne, 2012) och genom personal inom habiliteringen. De fem deltagarna, en kvinna och fyra män, var mellan 22 och 43 år (FoU-rapport 10/2012).

Materialinsamling

Vid sista kurstillfället delade kursledarna ut en utvärderingsenkät till kursdeltagarna, och samtliga deltagare besvarade enkäten. Fyra enkäter lämnades till kursledarna efter ifyllande under sista kurstillfället, och en enkät lämnades i en kursledares postfack. Enkäten var en bearbetad version av den utvärderingsenkät som hade använts vid mentorskursen för blivande mentorer med rörelsenedsättning (Kort rapport 5/2011). I enkäten kunde svaren antingen ges som *ja*, *nej* eller *vet ej* eller ges på en femgradig skala från *mycket dåligt* till *mycket bra* eller från *inte alls* till *i hög grad*. Vid vissa frågor gavs även utrymme för kommentarer.

Etiska överväganden

För kursdeltagarna var deltagandet i såväl kursen som utvärderingen frivilligt. Deltagandet i utvärderingen var anonymt för andra än kursledarna, vilka har tystnadsplikt i fråga om dem som deltog i såväl kursen som i utvärderingen. Kursledarna informerade deltagarna om att utvärderingsenkäten skulle användas för att ge återkoppling och för att vid behov kunna göra kursen bättre. Inga namn skrevs på enkäterna.

Analys

Eftersom det endast fanns fem kursdeltagare, som kan utvärdera sin upplevelse av mentorskursen, har inga kvantitativa analyser gjorts utan statistiken är beskrivande.

Resultat

I det följande redovisas svaren på rapportens frågeställningar i tur och ordning.

1. Kursdeltagarnas sammantagna uppfattning om mentorskursen

Kursdeltagarnas uppfattning om kursen i sin helhet går från *mycket bra* till *varken bra eller dålig*.

Tabell 1. Uppfattning av kursen i sin helhet

Mycket bra/ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig/mycket dålig
3	1	1

Tre deltagare tyckte att kursen varit *mycket bra*, en att den varit *ganska bra* och en att den varit *varken bra eller dålig*.

På frågan om kursens relevans fördelar sig svaren på följande vis.

Tabell 2. Uppfattning av kursens relevans

Ja	Nej	Vet ej
4		1

Fyra av fem tyckte att innehållet hade varit relevant.

Svaren på frågan om kursen har stärkt deltagarna inför deras mentorskap fördelar sig på detta vis.

Tabell 3. Uppfattning av om kursen stärkt deltagarna i deras mentorskap

Stämmer ganska bra eller mycket bra	Varken eller	Stämmer mycket dåligt eller ganska dåligt	Vet ej
4			1

Tre deltagare saknade något på kursen, nämligen mer diskussion, fler praktiska exempel på hur adepter kan vara (till exempel genom videofilmer) och ytterligare uppföljning av vad man pratat om. En deltagare saknade ingenting, och en hade inte besvarat frågan.

2. Kursdeltagarnas uppfattning om kursens upplägg och olika arbetssätt under kursen

Kursdeltagarnas uppfattning om kursens upplägg undersöktes genom enkätfrågor om hur man upplevde att träffas i grupp, om träffarnas antal, täthet och längd samt om lokalernas tillgänglighet. Att träffas i grupp uppgavs av fyra deltagare vara *mycket bra*, av en vara *bra*. Fyra deltagare ansåg att antalet träffar var *lagom*; en av dessa gav kommentaren att man kunde ha lagt till någon träff eftersom vissa ämnen kändes obehandlade. En deltagare menade sig *inte veta* om antalet träffar var lagom. Fyra skulle ha velat träffas *varje vecka* på kursen, medan en deltagare önskade en träff *varannan vecka*, alltså precis så som kursen var upplagd. Tre deltagare tyckte att träffarnas längd (2,5 timmar) var *tillräcklig*. Två menade att det var *för lite*, och en kommentar till detta var att längre träffar hade låtit deltagarna vara mer uttömmande och gå mer på djupet. Lokalerna upplevdes av tre deltagare vara *mycket tillgängliga* och av två vara *ganska tillgängliga*.

När det gäller arbetssätten under kursen är gruppdiskussionerna det som uppskattats mest av flest deltagare. Samtliga tyckte att de var *bra* eller *mycket bra*. Gällande övriga arbetssätt, nämligen presentation i helgrupp, samtal två och två samt rollspel, går uppfattningarna isär från *mycket bra* till *dåligt*. De flesta tyckte att dessa arbetssätt var antingen *mycket bra* eller *bra*. För samtliga arbetssätt finns ett svar där någon markerat *dåligt* och för rollspel även ett svar som innebär *varken bra eller dåligt*.

En övrig kommentar till kursens upplägg och arbetssätt var ”Lite enformigt ibland, kanske variation i upplägget hade varit lite mer engagerande”.

3. Kursdeltagarnas uppfattning om hur väl kursmålen uppfylldes

Fyra av fem deltagare uppgav att de *i hög grad* (två personer) eller *delvis* (två personer) hade lärt sig vad det innebär att vara mentor, medan en tyckte ha lärt sig *inte så mycket* om det. Deltagarna fick också svara på specifika frågor kring delmålen tillhörande detta övergripande kursmål. När det gäller frågan ”Har du lärt dig om vilka etiska aspekter man ska tänka på som mentor?”, går åsikterna vitt isär. Tre kursdeltagare ansåg att de *delvis* eller *i hög grad* lärt sig om detta; en hade *varken lärt sig eller inte lärt sig*, medan en lärt sig *inte så mycket* om etiska aspekter. Hanteringen av sekretess var något som alla deltagare konstaterade att de hade lärt sig om antingen *delvis* (tre personer) eller *i hög grad* (två personer). Samtliga deltagare ansåg sig ha fått tillfälle under kursen att reflektera över vad man ska tänka på när man som mentor får en adepts förtroende och över mentorns respektive adepts roll. Fyra deltagare noterade att de fått tillfälle att reflektera *i hög grad* över dessa två aspekter, medan en deltagare för respektive fråga tyckte sig *delvis* ha fått tillfälle till detta.

Kursdeltagarna fick också svara på frågan om det blivit tydligare för dem vilka egna erfarenheter som kan vara viktiga att föra vidare till en adept. Svaren varierar. Fyra av deltagarna tycker att detta *delvis* eller *i hög grad* blivit tydligare för dem, medan en gav svaret *Nej, inte så mycket tydligare*. Fyra deltagare ansåg att de *i hög grad* hade fått möjlighet att reflektera över hur man som mentor kan föra ett samtal med en adept, och en menade sig *delvis* ha fått möjlighet till detta.

Diskussion

Metoddiskussion

För att besvara utvärderingens frågeställningar har en viss tolkning gjorts av hur uppnådda kursmål kan beskrivas. Enkätfrågan ”Har det blivit tydligare för dig vilka egna erfarenheter som kan vara viktiga att föra vidare till en adept?” motsvarar kursmål 2) ”Att tillsammans med andra unga vuxna med liknande diagnos få diskutera och reflektera över vilka erfarenheter som kan vara till hjälp i mentorsrollen”. Enkätfrågan ”Tycker du att du har fått möjlighet att reflektera över hur man som mentor kan föra ett samtal med en adept?” motsvarar kursmål 3) ”Att få stöd i att prata med en yngre person och hitta sätt att förmedla erfarenheter till honom/henne”. Frågorna skulle kunna anpassas till att mer direkt besvara huruvida kursmålet uppnås och de skulle kunna utvärderas med hjälp av fler enkätfrågor.

När det gäller delmålen till kursmål 1) ”Att få kunskap om aspekterna mentorsrollen, förtroende och sekretess, relationer, kommunikation, självkänedom samt etik och moral i mentorskap”, är det endast några av dessa områden som motsvaras av frågor i enkäten. Man skulle kunna lägga till frågor om vad deltagarna lärt om relationer, kommunikation, självkänedom samt moral.

I mentorskursen hade man anpassat arbetssätten till målgruppens kognitiva förutsättningar, men i enkäten hade man inte lagt till frågor om samtliga nya arbetsätt. Det skulle vara värdefullt att lägga till frågor om hur man upplevde förfarandet att skriva upp dagens ämnen på whiteboard, att slå upp ord och begrepp i uppslagsverk och att man fick skriftliga sammanfattningar efter varje kurstillfälle. De anpassade arbetssätten skulle vidare kunna utvärderas genom att intervjuledes ta reda på kursledarnas uppfattning om hur deltagarna tog till sig information och om hur de olika arbetssätten fungerade.

Vid utvärdering av senare kurser blir det viktigt att anpassa enkäten så att den berör samtliga kursmål och delmål på ett heltäckande sätt och likaså samtliga arbetsätt som använts.

I och med att kursledarna samlade in utvärderingsenkäten, finns det en risk att deltagare inte vågat vara helt ärliga i sina svar. De kan ha tänkt att kursledarna skulle känna igen deras handstil eller märka vilken deltagare som lämnade in vilken enkät. Anonymiteten var därför inte fullständig, och ett bättre sätt skulle vara att deltagarna fick skicka in de ifyllda enkäterna till en utomstående person.

Resultatdiskussion

Deltagarna verkar överlag ha fått kunskap om sådant man skulle kunna kalla grundläggande aspekter när det gäller mentorskap. De flesta tycker att de har fått lära sig om och reflektera över både hur man för ett samtal med en adept och om etik och sekretess, mentors och adepts respektive roller samt förtroende. Dessa aspekter kan ses som grundförutsättningar för ett stödjande mentorskap. När det gäller mer direkt stödjande aspekter av mentorskapet enligt Awaya m.fl. (2003) och Parsloe och Wray (2000), nämligen att vägleda, ge kunskap och råd, hjälpa till att hitta nya vägar, ge uppmuntran och mod, får man förutsätta att *förmedlandet av egna erfarenheter* är en nödvändig grundläggande förmåga för dessa. Det är även en förutsättning för att vara en förebild för adepten, vilket ju ingår i tanken med mentorskapet. Fyra av de fem kursdeltagarna tycker att det blivit tydligare vilka egna erfarenheter som kan vara viktiga att föra vidare till en adept.

Att tillägna sig förmågan att som mentor vara en stödjande person med alla de delar det innebär kan antas vara en längre process som är beroende av personlighet, tidigare erfarenheter och utbildning. Aspekterna som ingår i det stödjande mentorskapet är svårfångade och svåra att förvärva endast genom undervisning och reflektion. Antagligen kräver utvecklandet av förmågorna övning i verkliga situationer. Den handledning som mentorerna får löpande under sitt mentorskap är sannolikt en mycket viktig del av såväl tillägnandet av kunskap som stöd under implementering av densamma.

Deltagarnas huvudsakligen positiva svar på huruvida kursmålen uppnåtts, liksom det faktum att fyra av fem deltagare svarade att innehållet var relevant och att kursen stärkt dem inför deras mentorskap, är bekräftelse på att de arbetsätt som använts har fungerat. Vid undersökningen av deltagarnas upplevelse av arbetsätt, kan man dock se att svaren varierat från *mycket bra* till *dåligt*. Enkätfrågor om fler av de anpassade arbetsätten skulle ge mer information och eventuellt till en del förklara diskrepansen mellan upplevelsen av god kvalitet och nya lärdomar och viss upplevelse av missnöjdhet gällande arbetsätt.

Ett intressant resultat att lyfta fram är att samtliga deltagare uppskattade gruppdiskussionerna. Erfarenheten visar att just gruppdiskussioner kan vara ansträngande för målgruppen. Kursledarna har alltså ändå lyckats engagera deltagarna inom detta svåra område.

Att använda rollspel som arbetsätt kan ses som en praktisk övning, rekommenderad anpassning av Reaven m.fl. (2009) och Wood m.fl. (2009), där man konkretiserar abstrakt kunskap. Rollspelen var både uppskattade och inte särskilt uppskattade. Kanske var övningarna ändå svåra eller kändes obehagliga för en del deltagare.

Slutsatser

- Fyra av fem tycker att kursen sammantaget var bra och relevant och att de har fått kunskap som kan hjälpa dem i deras framtida mentorskap.
- Deltagarna anser att kursmålen uppnåddes i stort.
- Deltagarna anser att delmålen att få kunskap om mentorsrollen, förtroende och sekretess uppnåddes helt eller delvis.
- Deltagarna anser inte alla att delmålet att få kunskap om etiska aspekter i mentorskap uppnåddes.
- Arbetsätten uppskattas i varierande grad, förutom gruppdiskussionerna som uppskattas av samtliga.

Följande förbättringsområden kan identifieras i kursen för personer med autismspektrumtillstånd:

- Anpassa rollspel mer efter deltagarnas behov.
- Se över sättet som används för att föra ut kunskap om delmålet etik.
- Tillföra mer av de arbetsätt som det framkom önskemål om i enkäten. Det gäller diskussion, att ge praktiska exempel på hur adepter kan vara och att konsekvent summera vad som gått igenom.
- Fortsätta reflektera över vilken kunskap som kursdeltagarna behöver för att uppleva att de kan vara en bra mentor.

Implementering

Unga Mentorerna är ett projekt som framöver ska erbjudas alla barn och ungdomar inom Habilitering & Hjälpmedel i Region Skåne, både på Barn- och ungdomshabiliteringen och Syn-, hörsel- och dövverksamheten. Därför är det viktigt att fortsätta utveckla innehållet i kursen och likaså sättet som kommande kurser utvärderas på, för att på detta vis kunna ge hållbarhet och kvalitet i projektet.

Referenser

American Psychiatric Association (2012-01-20). *DSM-5 proposed criteria for autism spectrum disorder designed to provide more accurate diagnosis and treatment*. Hämtad 1 november, 2012 från <http://www.dsm5.org/Documents/12-03%20Autism%20Spectrum%20Disorders%20-%20DSM5.pdf>

Awaya, A., McEwan, H., Heyler, D., Linsky, S., Lum, D. & Wakukawa, P. (2003). Mentoring as a journey. *Teaching and Teacher Education*, 19: 45-56.

Chalfant, A. M., Rapee, R. & Carroll, L. (2007). Treating anxiety disorders in children with high functioning autism spectrum disorders: A controlled trial. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37: 1842–1857.

FoU-rapport 10/2012 *Unga Mentoror – ett utmärkt stöd. Avrapportering 2011*. Av H. Rydberg. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

Kort rapport 5/2011 *Unga Mentoror – en utvärdering av mentorskursen*. Av A. Andersson. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

Parsloe E. & Wray M. (2000). *Coaching & Mentorskap*. Jönköping: Brainbooks.

Reaven, J., Blakeley-Smith, A., Nichols, S., Dasari, M., Flanigan, E. & Hepburn, S. (2009). Cognitive-behavioral group treatment for anxiety symptoms in children with high-functioning autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 24: 27–37.

Reaven, J. & Hepburn, S. (2003). Cognitive-behavioral treatment of obsessive-compulsive disorder in a child with Asperger syndrome: A case report. *Autism*, 7: 145–164.

Region Skåne (2012-06-12) *Om Unga Mentoror*.
<http://www.skane.se/barnhab/ungamentoror> Uppgiften hämtad: 2012-08-13

Sze, K. M. & Wood, J. J. (2007). Cognitive behavioral treatment of comorbid anxiety disorders and social difficulties in children with high-functioning autism: A case report. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 37: 133–143.

Sze, K. M. & Wood, J. J. (2008). Enhancing CBT for the treatment of autism spectrum disorders and concurrent anxiety. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 36: 403–409.

Wood, J. J., Drahotka, A., Sze, K., Har, K., Chiu, A. & Langer, D. A. (2009). Cognitive-behavioral therapy for anxiety in children with autism spectrum disorders: A randomized, controlled trial. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50: 224–234.